

Tartalomjegyzék

Előszó	11
I. A gazdasági közigazgatás alapjai	15
1. Bevezetés	15
2. A piacgazdaság működése és az állam	16
3. A piacgazdaság kudarcai – a gazdasági igazgatás alapvető területei	20
3.1. A tökéletlen verseny	20
3.1.1. A monopólium	21
3.1.2. Az oligopólium	23
3.2. A külső gazdasági hatások (externáliák)	24
3.3. Közszolgáltatások, közjavak	25
3.3.1. A közszolgáltatások gazdasági igazgatási csoportosítása	27
3.3.2. A közjavak	28
3.3.3. Az állami beavatkozás alapkérdései a közszolgáltatások körében	28
3.4. A piaci típusú, piaci alapú egyenlőtlenségek	30
3.5. A gazdasági stabilitás egyensúlyi helyzete	31
3.6. Összefoglalás, következtetések	32
II. Az általános és a hírközlési versenyszabályozás viszonya	39
1. A piacgazdaság működési mechanizmusa a hírközlésben	39
1.1. A piaci verseny típusai	39
1.2. A hálózatos iparágak és a hírközlés gazdasági jellegzetességei	40
2. Az általános és a különös (szektorspecifikus) versenyszabályozás	43
3. Gazdasági ciklusok és a gazdaság működését befolyásoló válságok	53
3.1. Konjunktúraciklusok, -elméletek	53
3.2. A 2008-as válság hírközlési aspektusai	54
3.3. A 2020-as pandémia hírközlési vonatkozásai	56

III. A liberalizált hírközlés „állami” elemei	71
1. Hálózatos iparágak közszolgáltatási alapjai	71
2. A közszolgáltatások osztályozása	74
3. Közszolgáltatások az Európai Unióban	78
4. A hírközlési piaci versenyben fennmaradt állami tulajdon és szolgáltatások	81
4.1. Az egyetemes szolgáltatás	83
4.2. A korlátos erőforrások	84
4.2.1. Frekvenciagazdálkodás	84
4.2.2. Azonosítógazdálkodás	86
4.2.3. Számhordozhatóság	87
4.3. Kormányzati célú, illetve központosított hírközlési szolgáltatások	87
4.4. Piaci erő aszimmetrikus ellensúlyozása, a jelentős piaci erő	88
4.5. Interoperabilitás, szabványosítás, interfészek	89
4.6. A nagykereskedelmi árszabályozás, árhatósági jogkörök	90
4.7. Hírközlési nyomvonalas és nyomvonal jellegű építmények	91
4.8. Hírközlési adatvédelem, adatkezelés, hírközlésbiztonság	91
4.9. Összefoglalás	92
IV. Az európai közös hírközlési jog	107
1. Bevezetés	107
2. Az elektronikus hírközlési piacok uniós liberalizációja és harmonizációja ...	108
2.1. A liberalizáció szakaszai	108
2.2. A verseny alapvető feltételeinek megteremtése	109
2.3. A 2009-es szabályozási csomag	110
3. A 2018-as szabályozási reform – Európai Elektronikus Hírközlési Kódex ...	111
3.1. A Keretszabályozás 2018-as felülvizsgálatának előzményei	112
3.2. Spektrumharmonizáció – az 5G	113
3.3. A szabályozás integrációja	114
3.4. A Kódex piacsabályozással összefüggő rendelkezései	115
3.5. A Kódex végfelhasználói jogokkal kapcsolatos rendelkezései	119
3.6. A BEREC-rendelet	122
3.7. A digitális egységes piac	123
V. A hírközlési piaci verseny közszolgáltatása:	
az egyetemes hírközlési szolgáltatás	137
1. Az egyetemes szolgáltatás – közszolgáltatás	137
2. Az egyetemes szolgáltatás megjelenése és elhatárolása a „mai” egyetemes szolgáltatás fogalomtól	137
3. Az egyetemes szolgáltatás fogalma, tartalma	141

4. Az egyetemes szolgáltató	145
5. Az egyetemes szolgáltatás finanszírozása	148
VI. Állami tulajdon a liberalizált hírközlési piacon	167
1. A hírközlési korlátos erőforrások típusai és alapvető jellemzői	167
2. A korlátos erőforrások jogi szabályozásának alapjai	169
2.1. A hatályos szabályozás előzményei – a koncesszió	170
2.2. A korlátos hírközlési erőforrások „liberalizációja”	171
2.3. Az állami beavatkozás okai	175
3. Frekvencia- és azonosítógazdálkodás	177
3.1. Az NMHH frekvencia- és azonosítógazdálkodási feladat- és hatáskörei	178
3.2. Az ITU szerepe a korlátos erőforrások elosztásában – nemzetközi frekvenciagazdálkodás	180
3.3. A korlátos erőforrások hasznosítása	183
4. Frekvencia- és azonosítóhasználat engedélyezése	185
4.1. Frekvenciakijelölés és a rádióengedélyezési eljárás	189
4.2. Versenyeztetési eljárás (frekvencia-árverés és -pályázat)	192
4.2.1. A versenyeztetési eljárások európai uniós szinten	192
4.2.2. Árverés vagy pályázat – a hazai versenyeztetési eljárások	193
4.2.3. A versenyeztetési eljárások során előírható kötelezettségek	195
4.2.4. A versenyeztetési eljárások eljárásrendje	197
4.3. A frekvenciahasználatért fizetendő díjak	202
4.4. A frekvenciahasználati jogosultság időtartama	203
4.5. Azonosítógazdálkodási sajátosságok	205
4.6. Kitekintés a szűk keresztmetszetekre és az MVNO-kra	206
5. A műholdpozíció-gazdálkodás sajátosságai	207
VII. A hírközlési közigazgatás eljárásrendje	215
1. A közigazgatási tevékenység fajtái és az eljárásjogi alapok	215
2. A hírközlési hatósági tevékenységek fő típusai	217
2.1. Hatósági felügyelet a hírközlésben	218
2.1.1. Általános hatósági felügyelet – hatósági ellenőrzés	220
2.1.2. Hírközlési piacfelügyelet – piacfelügyeleti ellenőrzés	222
2.2. Hatósági jogalkalmazás a hírközlési igazgatásban	226
2.3. A hatósági regisztratív tevékenység a hírközlésben	227
2.4. Kvázi iurisdictio tartalmú, jogvitarendező tevékenység	229
3. A hírközlési hatósági tevékenység eljárásrendje	231
3.1. A hatósági eljárás fogalma, elméleti alapjai	232
3.2. A hírközlési hatósági döntések közigazgatás-tudományi alapjai	234

4. Az általános (Ákr.) és a különös (Eht.) eljárási szabályok viszonya	
a hazai hírközlésjogban	243
4.1. Ügyfél – bejelentő	245
4.2. Az eljárás megindítása	246
4.3. Kizárás	247
4.4. A tényállás tisztázása	248
4.5. A nyilvános meghallgatás	250
4.6. Egyeztetés az érdekeltekkel jelentős ügyekben	250
4.7. A hírközlési igazgatás jogorvoslati rendszere	252
VIII. A hírközlési piaci verseny szabályozása – a piacsabályozás	261
1. A hírközlési piaci verseny intézményeinek története	
a rendszerváltástól a hírközlési Kódex elfogadásáig	261
2. A hírközlési piacsabályozás alapintézményei és elméleti csomópontjai	265
2.1. A szabályozó hatóság	265
2.2. Az aszimmetrikus versenyszabályozás	267
3. A hírközlési piacsabályozás hazánkban	269
3.1. A piacsabályozás hazai és európai szervezetei	269
3.1.1. Az NMHH mint piacsabályozó	269
3.1.2. A BEREC mint a piacsabályozás szakmai műhelye	
és mint uniós „metaszabályozó”	271
3.1.3. Az Európai Bizottság hírközlési piacsabályozási hatáskörei	273
3.2. A piacsabályozás eljárásai	275
3.2.1. A piacelemzési eljárás, valamint a piacelemzést kiegészítő	
és támogató eljárások	275
3.2.2. A piacelemzési kötelezettségek teljesítésével és megszegésével	
összefüggő, valamint az egyéb piacsabályozási tárgyú eljárások	283
3.2.3. Jogvita a vállalkozások között	286
4. A hírközlési piacsabályozási eljárások gyakorlata	288
4.1. A piacelemzési eljárás hazai hatósági és bírósági gyakorlata	288
4.2. A piacelemzési kötelezettségek érvényesítésének	
hazai hatósági és bírósági gyakorlata	293
4.3. A hírközlési jogvita eljárások hatósági és bírósági gyakorlata	294
IX. A hírközlési hálózat és a piac – a hálózatszabályozás	303
1. A hálózati együttműködés szabályozásának történeti áttekintése	
a rendszerváltástól a Kódex elfogadásáig	303
2. A hálózati együttműködés alapfogalmai és elméleti csomópontjai	308
2.1. A hálózati piacsabályozási kötelezettségek	310
2.2. A jelentős piaci erő és a gazdasági erőfölény	311

3. A hálózati együttműködés szabályozása hazánkban	312
3.1. A hálózati együttműködés általános szabályai, a hálózati szerződések . . .	312
3.1.1. A hálózati szerződés	313
3.1.2. Infrastruktúra-elemek és az infrastruktúra kiépítésének biztosítása	314
3.2. A hálózati együttműködés kötelezettségeinek rendszere	318
3.2.1. A nagykereskedelmi kötelezettségek	320
3.2.2. Az alapvető kötelezettségek	322
3.2.3. Támogató kötelezettségek	325
3.2.4. A kiskereskedelmi kötelezettségek	327
4. A hálózati együttműködés – a hálózatszabályozás hatósági és bírósági gyakorlata	328
4.1. A hálózati együttműködés általános szabályai és a hálózati szerződések	328
4.2. A piacelemzési kötelezettségek megállapításának hatósági és bírósági gyakorlata	330
X. Fogyasztóvédelem a hírközlésben – a kiskereskedelmi szabályozás	343
1. Bevezetés	343
2. Történeti áttekintés	346
3. Hírközlés-specifikus fogyasztóvédelem és intézményei	351
3.1. A fogyasztók egészségének és biztonságának védelme	352
3.2. Hírközlő berendezések	353
3.3. Hírközlési építmények	355
3.4. Fogyasztói érdekképviselet	356
3.5. Az NMHH fogyasztóvédelmi tevékenysége	361
4. A hírközlési fogyasztóvédelem jogérvényesítési rendszere	363
5. A hírközlési előfizetői (fogyasztói) jogok, jogviszonyok szabályozása	369
5.1. Az előfizetői szerződés	369
5.2. A magánjog és a közjog viszonya az előfizetői szerződések körében	372
5.3. Az előfizetői szerződés létrejötte	374
5.4. Az előfizetői szerződés tartalma	379
5.4.1. Az általános szerződési feltételek (ÁSZF)	379
5.4.2. Az egyedi előfizetői szerződés (EESZ)	384
5.5. Az előfizetői szerződés módosítása	386
5.6. A szolgáltatás szüneteltetése	390
5.7. A szolgáltatás korlátozása	392
5.8. Az előfizetői szerződés megszűnése	396
5.8.1. Az előfizetői szerződés megszűnésének esetei előfizetői oldalról	397

5.8.2. Az előfizetői szerződés megszűnésének esetei szolgáltatói oldalról	400
5.8.3. A szolgáltató és az előfizető közös megegyezésével történő szerződésmegszüntetés	402
5.8.4. Szolgáltatóváltás és számhordozhatóság	404
5.9. Az előfizetők érdekeit kiteljesítő intézmények és szolgáltatások	407
5.10. A közvetítőválasztás	410
5.11. Az előfizetők tájékoztatása és értesítése	411
5.12. Az ügyfélszolgálat, a panasz és a kárigény	417
5.12.1. Ügyfélszolgálat	417
5.12.2. Hibabejelentés	419
5.13. A hálózatsemlegesség mint új-modern fogyasztói jogvédelmi eszköz . . .	422
5.14. Jogorvoslat, jogérvényesülés – hatósághoz, bírósághoz fordulás joga . . .	426

Előszó

A mai értelemben vett korszerű hírközlés a feltalálásától számítva több mint százharminc év alatt a technika történetében párját ritkító fejlődésen ment keresztül, aminek eredményeképpen korábban elképzelhetetlen választékú és minőségű szolgáltatások igénybevételét teszi lehetővé gyakorlatilag a Föld egészén. A hagyományos telefonkommunikációtól indulva mára a hírközlés, sőt mindennapjaink szerves részévé vált többek között a mobiltávközlés, az űrtávközlés, a rádió-adatkommunikáció, a vezetékes adatátvitel, az internet és a különféle műsorterjesztési platformok, sőt a számfüggetlen, internetalapú hírközlési szolgáltatások, valamint az applikációk is. Olyan speciális területe pedig, mint például a mélyűri telekommunikáció, más bolygókról juttat el hozzánk nemcsak felbecsülhetetlen értékű tudományos adatokat, de ámulatba ejtő minőségű színes képeket is. A modern hírközlés fejlődésének sajátossága, hogy fokozatosan megvalósul a platformsemlegesség, amelyben a szolgáltatás függetlenné válik az átvitel fizikai alapját jelentő infrastruktúrától. E hálózati, szolgáltatási, technológiai konvergencia pedig tovább erősítette a hírközlés páratlan léptékű műszaki és gazdasági fejlődését, amely fokozatosan egyre jelentősebb hatást gyakorolt a hírközlés-szabályozás, a hírközlés-igazgatás tartalmára és intézményeire.

Napjainkra az elektronikus hírközlés infrastruktúrája bolygónk legnagyobb együttműködő technikai rendszere, amelynek működő-, illetve együttműködő képességét lényegében három alapvető feltétel: a műszaki, technológiai innováció, a szabványosítás és a szabályozás biztosítja.

A szabályozás, illetve a hírközlés-igazgatás szempontjából nézve a hírközlés szinte teljesen egyedülálló, önálló és más ágazatokra is alapvető hatást gyakorló utat járt be a közszolgáltatások igazgatásának, állami megszervezésének világméretű folyamataiban, hiszen a legeredményesebben kibontakozó piaci liberalizációs folyamatot jelenti. A hírközlési szolgáltatási és infrastrukturális rendszer e páratlan fejlődése nyomán ma már alapvetően határozza meg a teljes társadalmi és gazdasági berendezkedésünket, sőt minden ország vagy regionális nemzetközi együttműködés versenyképességét is. A hírközlés pozitív externália jellege, vagyis „külső gazdasági hatása” ráadásul tovább növelte e szolgáltatási rendszer jelentőségét nemcsak a 2008-ban kirobbanó világgazdasági válságban, hanem a jelenlegi

világjárványban is. Amint azt az európai digitális menetrend is leszögezi, a széles körű és megfizethető szélessáv-hozzáférés a gazdaság valamennyi ágazatában képes felgyorsítani a növekedést és az innovációt. A hírközlési szolgáltatások és a hírközlési hálózatok megfelelő működése napjainkban nemcsak a társadalom tagjainak biztonságérzetét növeli, nemcsak megeremti a kapcsolatot azok számára, akik akár a járványban kénytelenek elkülönülni, nemcsak meghatározza a gazdaság egészségének működését, fejlesztését, hanem a teljes állami működés és állami ellátórendszer alapját is jelenti.

A hírközlés tehát a modern gazdaság és állami működés alapjának is tekinthető, sőt hatását sokan az ipari forradaloméhoz hasonlítják.

A sikeres piaci liberalizációt követően a hírközlési igazgatás és a hírközlési jog ma már elsődleges, kiemelt és funkcionálisan megváltozott jelentőségű szerepet tölt be a hírközlési piac működésében. Emellett azonban a hírközlés-szabályozás továbbra is megőrizte szoros összefüggését a hírközlés műszaki, piaci fejlődésével és a korábbi, „hagyományosnak” tekinthető közszolgáltatási rendszerével.

Korábbi munkáimban elsődlegesen a hírközlési igazgatás nemzetközi alapjait, nemzetközi meghatározottságát, vagyis történetének nemzetközi vonásait, világszinten általánosan érvényesülő reformját, liberalizációját és a piaci verseny fejlesztéséhez kapcsolódó, nemzetközileg általánosítható jogintézményeit ismertettem. E kutatások továbbfejlesztéseként jelen könyv keretében a hazai hírközlési szakigazgatás történetének, gazdasági közigazgatási összefüggéseinek, szabályozásának, közigazgatási módszereinek, eljárásának, jogintézményeinek és nemzetközi összefüggéseinek, meghatározottságának részletekbe menő elemzésére és ismertetésére vállalkoztam. Ennek keretében teljeskörűen feldolgoztam az utóbbi közel húsz év, vagyis a hírközlési liberalizáció hazai indulásával (2001. december 23. napjával) kezdődő hírközlési uniós, valamint a hazai jogalkalmazási és bírósági gyakorlatot. Jelen munka tudományos célja, hogy a hírközlésbe való hazai állami beavatkozás, közigazgatási jogérvényesítés okainak, intézményeinek elméleti alapját a joggyakorlattal ötvözze, azzal összefüggésben elemezze.

A hazai hírközlési jogalkalmazói gyakorlattal kapcsolatban általánosan megállapítható, hogy alapvetően hozzájárult, sőt elengedhetetlen alapját képezte a hazai hírközlési piaci verseny kiemelkedően – nemzetközi és uniós dokumentumok által is megerősítetten – sikeres fejlődéséhez, sőt hazánk hírközlésének és hírközlési igazgatásának uniós szintű vezető szerepéhez.

E sikerben és ezáltal jelen munka megírásában nyújtott segítségéért köszönet illeti dr. Karas Monikát, aki uniós hírközlési munkásságának eredményeként jelenleg az Európai Unió tagállamainak hírközlési szabályozó hatóságait tömörítő szervezet, az Európai Elektronikus Hírközlési Szabályozók Testülete (BEREC) megválasztott alelnöke; Aranyosné dr. Börcs Jankát, aki fáradtságot nem ismerő módon és állhatatossággal fogja össze a hírközlési hatósági munkát; dr. Beke Nándort, aki páratlanul magas szakmai színvonalon határozza meg hazánk piacsabályozási hatósági jogkörét, ami jelentősen hozzájárul a hazai hírközlési piaci verseny töretlen

fejlődéséhez; dr. Karl Károlyt, aki a hatósági felügyelet kiváló és meghatározó szakmai irányítója, és aki munkásságának köszönhetően a hazai hírközlési fogyasztóvédelemben igen határozottan tölti be az előfizetők jogainak maradéktalan védelmét; dr. Vári Pétert, aki nemcsak hazánkban, hanem a nemzetközi szinten is megkerülhetlenné és elismertté tette a hazai frekvenciagazdálkodást, munkájának eredményeként jelenleg a mobilhírközlés és a frekvenciakoordináció területén is a világ élvonalába tartozunk; dr. Orosi Renátát és dr. Kovács Andrást, akik a teljes hírközlési hatósági munka jogszerűségét és megalapozottságát fáradhatatlanul, kitartóan és páratlanul magas szakmai színvonalon biztosítják szinte a liberalizáció kezdete óta; továbbá dr. Kun Istvánt, dr. Nagy Attilát, dr. Géczi Kingát, dr. Szóráth Emesét, dr. Korsós Szilviát, dr. Geszti Gábort, dr. Kőhegyi-Zeller Anikót és dr. Pokorádi Mártát, akik óriási szorgalommal készítik elő a hírközlési hatósági jogalkalmazás szinte minden területének jogi alapját, a hatósági munka fejlesztése érdekében pedig ugyanilyen szorgalommal gyűjtik és elemzik a jogalkalmazói tapasztalatokat, illetve képviselik a hírközlési hatósági döntéseket a bíróság és más állami szervek előtt.

Bízom abban, hogy jelen mű a tudományos életben, az oktatásban, a hírközlési szakmában, a fogyasztók és a hírközlés iránt érdeklődők számára is hasznos ismeretanyagot közvetít a hazai hírközlési igazgatás történetéről, szabályozásáról, intézményeiről, valamint a joggyakorlat sok esetben küzdelmes, de igencsak érdekes, illetve a közigazgatás egészét érintően is tanulságos kiforrott elveiről és fejlődéséről.